

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

תוכן

- א. אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר ... אפילו לשמרו מן העכברים.....1
- ב. טבח אומן אסור לשקול בשר ביד ... אסור לשקול בשר במים.....3
- ג. אסור לעשות בית יד בבשר ... ובידא שרי ... מותר לעשות סימן בבשר.....3
- ד. מנה כנגד מנה ביום טוב ... אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר.....4
- ה. אין משגיחין את הסכין ביום טוב.....5
- ו. במשחזות של עץ מותר .. אפילו לחדדה.....5
- ז. להעביר שמנוניתה מותר.....5
- ח. להעביר שמנוניתה וחזיתיה לדעתיה לחדדה קא עביד ... הלכה ואין מורין כן.....6
- ט. להראות סכין לחכם ביום טוב ... אסרי ... תלמיד חכם רואה לעצמו ומשאילה לאחרים.....6
- י. סכין שעמדה מותר לחדדה ביום טוב והני מילי הוא דפסקא אנב דוחקא.....7
- יא. הוא לבדו יעשה לכם, הוא ולא מכשיריו ... וכתוב לכם ... כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יום טוב כאן במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב.....7
- יב. שפוד שנרצף אסור לתקנו ביום טוב ... דאף על גב דמפשיט בידיה.....9
- יג. שפוד שצלו בו בשר – אסור לטלטלו ביום טוב ... שומטו ומניחו בקרן זוית ... מידי דהוה אקוץ ברשות הרבים.....10
- יד. לא יאמר אדם לטבח שקול לי בדינר בשר אבל שוחט ומחלק ביניהם.....11

דף כח.

א. אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר ... אפילו לשמרו מן העכברים

יש דברים שהם אסורים בשבת וביו"ט¹ מדברי קבלה², אף על פי שאינם דומים למלאכה, וגם אינם מביאים לידי מלאכה החמירו בהם כבדברי

¹ סי' תקכט סעי' א ובביה"ל ד"ה לכבדו, ועיין גם בסי' תקיז ס"ג, ח"א כלל פ ס"א
² כלומר דברים שנאמרו בנביאים, שכולם קבלו נבואתם ממשה רבנו ע"ה עיין חולין קלז א רד"ה תורת משה, ב"ק ב ב בשיט"מ ד"ה מדברי, ועיין מגילה ה ב ברשב"א ד"ה ה"ג רב אשי, בריטב"א ד"ה גופא ובטורי אבן ד"ה וחזקיה, שו"ת נו"ב מה"ת יו"ד סי' קמו ד"ה ואמנם, שו"ת ח"ס אה"ע ח"א סי' ב, שד"ח מערכת ד כלל כו, ועיין סי' תרפו במ"ז ס"ק ב.

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

תורה³. משום שנאמר (ישעיה נח פסוק יג – יד) אם תשיב משבת רגלך עשות חפצך ביום קדשי וקראת לשבת ענג לקדוש ה' מכבד וכבדתו מעשות דרכיך ממצוא חפצך ודבר דבר. אז תתענג על ה' והרפכתך על פמתי ארץ והאכלתך נחלת יעקב אביך פי ה' דבר

ובכלל איסורים אלו אסרו חז"ל למדוד ולשקול בשבת וביו"ט⁴, אפילו בכלי שאינו מיוחד למדוד בו⁵, ואיסור זה נוהג בין אם מודד ושוקל לצורך מקח וממכר ובין אם עושה כן בלי כל קשר עם מקח וממכר אלא לשימוש עצמי⁶, כגון לצורך הכנת מאכלים בשבת או כדי לדעת את כמות הקמח שהוא צריך לאפיית העוגה ביום טוב. ולהלן ברף זה וברף כט יבוארו בעזה"ת פרטי הלכה זו.

השקילה במאזניים בשבת ויו"ט אסורה בכל אופן⁷, גם כאשר אינו מדייק בה אלא מוסיף או גורע במעט⁸.

ואסור להניח את המאכל במאזניים אפילו לצורך שמירתו משום שנראה כשוקל⁹, אולם אם אין משקולת בכף השנייה מותר¹⁰.

ועל גבי משקל חשמלי מסתבר שאסור להניח הגם שהוא כבוי¹¹.

³ עיין ר"ה יט א, ועיין פמ"ג בפתחה הכוללת ס"ק יח ו – יט, דיש להן דין תורה ומחמירים בספקם, ע"ש. וע"ש עוד, דכאן חמיר טפי, דכתיב בסוף: "כי פי ה' דבר", ועיין שו"ת ח"ס או"ח סי' קסה, וע"ש סי' רח ד"ה מ"מ וקראת לשבת.

⁴ עיין סי' שכג סע' א ובמ"ב ס"ק ד, סי' תק סע' ב וסי' תקו סע' א, והאיסור הוא משום סרך מלאכה דכתיבה, עיין רמב"ם פ"ג מה' שבת ה"ב ו – יג, וע"ע סי' שו במ"ב ס"ק לד וסי' תק במ"ב ס"ק ת, דהאיסור הוא משום עוברין דהול.

⁵ עיין סי' שו סע' ז, וע"ש בשו"ע הרב סע' יט, דהאיסור אינו אלא כשמתכוין לאיזה צורך, אך אם מודד שלא לצורך כלל אלא כמתעסק בעלמא, לית לן בה

⁶ סי' תקו סע' א ובמ"ב ס"ק א, דנראה כמודד למכור

⁷ שו"ע ונו"ב תק ב

⁸ מ"ב שם ח

⁹ בשו"ע כתב "במקום שרגילין לשקול" – משמע דבמקום אחר אפילו היא תלויה מותר דהוי היכרא וכן מבואר בר' ירוחם להדיא אכן מדברי הרמב"ם פ"ד מה' יום טוב מוכח דכל שהמאזנים תלויים אסור וצ"ע. ביאור הלכה שם ד"ה במקום

¹⁰ מ"ב שם ט ושער הציון ס"ק י

¹¹ שהרי אין שום היכר לרואה האם הוא כבוי או דולק וא"כ נראה כשוקל, אולם אם מונחים במקום שאין רגילים לשקול בו כאן נראה דאף לרמב"ם הנזכר יש להקל שדוקא מאזניים דעכ"פ יש בו משקולת ונראה כשוקל גם שלא במקומו אבל הכא כיון שכבוי אם כן הרי זה כאין בו משקולת ואע"ג שהרואה אינו יונע מ"מ כיון שאינו במקומו מוכח שאין כוונתו לשקילה וצ"ע.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ב. טבח אומן אסור לשקול בשר ביד ... אסור לשקול בשר במים

סוחר אומן¹² אף אסור לשקול לפי אומד ידו, דהיינו שקובע את משקל הסחורה על ידי שמרים אותה בידו האחת, גם אם אינו מחזיק משקולת בידו האחרת¹³.

אך מותר לו לחתוך את סחורה כדרכו הגם שהוא יודע לכונן דרך חתיכתו, לחתוך לפי משקל. אולם אם אין כוונתו למקח וממכר, אלא שעושה כן לעורכי ביתו לית לן בה¹⁴, ובלבד שלא יקח משקולת בידו האחרת¹⁵.

אסור לשקול מאכל במים כלומר על ידי כלי שיש בו שנתות¹⁶ ונותן בו מים ומניח בו הבשר וכשהמים מגיעין עד השנתות יודע כמה משקל יש במאכל, ואפילו אם אינו מדייק כיון שנוכר שמכוין למשקל.

ג. אסור לעשות בית יד בבשר ... ובידא שרי ... מותר לעשות סימן בבשר

אין להדביק אוכלין זה בזה בצורה מיוחדת, אם כוונתו לשם נוי, כי יש בזה משום איסור בונה¹⁷, גם המכין בצל עם ביצה, יקפיד שלא להחליקם על גבי הצלחת, אלא יניחם כמות שהם¹⁸. וכן כף המיוחדת להוצאת גלידה, כשכוונת המשתמש לצורה המיוחדת הנעשית על ידי הכף, אסור להשתמש בה בשבת ויו"ט¹⁹.

אך אם כוונתו היא אך ורק להקל את ההוצאה של הגלידה ואין במחשבתו על הצורה היוצאת ממילא, מותר להשתמש בכף זו.

¹² שו"ע ונו"כ שם

¹³ מפני שהוא רגיל בזה יודע הוא לכונן המשקל בצמצום. מ"ב שם יג

¹⁴ מ"ב שם

¹⁵ מ"ב שם יב

¹⁶ הריצים או סימוני מידה

¹⁷ ה"א כלל למ' סוס"א, קצשו"ע ס"י פ סע' כה, וע"ש במנחת שבת ס"ק צט, וע"ע ש"ש, מלאכת מעמר, בב"ר

ס"ק יב ודעת תורה ס"י שכא סע' יט ד"ה ומותר

¹⁸ ועיין ס"י שכא סע' יט ברמ"א ובביה"ל ד"ה במאכל

¹⁹ שמירת שבת כהלכתה פרק י אות ה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

אין ליתן צורה מיוחדת לחמאה, מרגרינה וכיו"ב, כפי שרגילים לעשות לכבוד אורחים²⁰. ולכן גם אין להשתמש בכלי המיוחד לחיתוך אבטיח בצורה מיוחדת, כמו משולש או עיגול, ולא בכלי המיוחד לחיתוך סלק ותפוחי אדמה בצורה מיוחדת.

המכין דברי מאפה ביום טוב, אל יעור מן העיסה צורת אותיות או כל ציור אחר, וכן אל יצייר על העוגה אותיות או ציורים ממימרח כלשהו, או על ידי סידור סוכריות קטנטנות וכדו' זו על יד זו.

דברי מאכל הנתונים בתוך שפופרת, מותר להוציאם משם על ידי לחיצה בשפופרת. אבל אין להוציאם כאשר הוא מעונן בצורה המיוחדת של המימרח לשם קישוט וכדו', וכפי שרגילים להשתמש למשל במזרק קצפת. ובודאי שאין ליתן המימרח על פני העוגה בצורת אותיות או בסדר מסויים.

אולם מותר ליתן ליצור צורה כשכוונתו לסימן, כגון לדעת שהמאכל חלבי, או שמאכל זה כשר, או שלא יתחלף לו עם אוכל של אדם אחר²¹, וכדומה. אך ציור או אות אסור לעשות גם בדרך סימן. וכן אסור לייצר צורה כדי להשתמש בה עבור דבר אחר כגון לחתוך קליפת אבטיח למען סלסלה אחרי שהוציאו ממנה את האוכל²².

כמו כן אין איסור²³ שירטוט וחיתוך באוכלין, כשהשירטוט והחיתוך הם לצורך המאכל או לצורך שימוש של האדם. לפיכך מותר לסמן קווים בעוגה, בקליפת התפו"ז וכיו"ב, בעזרת סכין, כדי לדייק בשעת הפריסה או כדי לחתוך את המאכל למנות שוות.

ד. מנה כנגד מנה ביום טוב ... אין משגיחין בכף מאזנים כל עיקר

איסור השקילה²⁴ במאזנים הוא אפילו אפילו אם אינו שוקל במשקלות, אלא שוקל כנגד כלי או חפץ שיש לו משקל ידוע, או שמתכוון לשקול את הכלי לאחר צאת השבת²⁵.

²⁰ שו"ע ונו"כ תק ג ובמ"ב טו יז

²¹ שו"י שם ומ"ב שם טז יז

²² שמירת שבת כהלכתה פרק יא אות טו

²³ שם

²⁴ שו"ע שם

²⁵ וא"כ אין שום עצה ליקח בשר ביום טוב במשקל אלא שיסמוך על השערת הטבח ונ"ל כשאינו רוצה הלוקח לסמוך על השערת הטבח יאמר לטבח לחתוך שני חלקים שוים לפי השערתו ויקח אחד מהן ולמהר ישקלו החלק השני וכפי מה שישקל יפרע לו. ביאור הלכה שם ד"ה אסור

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ה. אין משחיזין את הסכין ביום טוב

אסור להשחיז²⁶ סכין במשחות, אפילו רק כדי לשפר את חודה, בין בשבת ובין ביום טוב²⁷ שהרי זה תיקון כלי²⁸.

ו. במשחות של עץ מותר.. אפילו לחדדה

התירו²⁹ ביום טוב³⁰ לחדד סכין שהתקתה אך עדיין חותכת³¹, כשמשחיז ע"י שינוי³² כגון על גבי סכין אחרת, או על גבי עץ או על גבי אבן או על גבי חרס³³, אפילו היה אפשר לו לחדדה מערב יום טוב, ובלבד שלא יעשה כן בפני אדם שאינו יודע היתר זה, שלא ילמד ממנו להקל בדבר זה ויתיר לעצמו אף במשחות.

ז. להעביר שמנוניתה מותר

מותר להעביר סכין אפילו על גבי משחות כדי לנקות אותה מהשומן או הלכלוך שהצטבר על פניה³⁴. אולם אסור להסיר חלודה שנצטברה על להב הסכין³⁵, ומצוה להשחיז את הסכינים מבעוד יום משום כבוד היום³⁶.

דף כח:

²⁶ שו"ע ונו"כ תקט ב

²⁷ ואפילו לא היה אפשר להשחיזה מערב יום טוב כגון שנפגמה ועמדה ביום טוב ואף על פי שכל מכשירים שאי אפשר לעשותם מערב יום טוב מותר לעשותם ביום טוב מכל מקום בסכין החמירו חכמים לפי שהוא דבר המצוי אצל רוב בני אדם ורוב הפעמים אפשר לו לשאול סכין מחבירו לצורך יום טוב לפיכך אפילו אם הוא בענין שאי אפשר לו למצוא סכין אחרת לא רצו חכמים לחלק בכך ואסרו השחות הסכין כדרכה במשחות בכל ענין. שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן תקט סעיף ד

²⁸ מ"ב שם י

²⁹ שו"ע ונו"כ שם

³⁰ אך בשבת אסור דרומה לממחק. משנה ברורה סימן שכג ס"ק מ

³¹ ומכל מקום יש לומר דאף זה לא הותר כי אם בנפגמה ביום טוב ולא בנפגמה מערב יום טוב, ב"ח ופרי מגדים וחיידושי ר' עקיבא איגר, ועיין שם בב"ח דהוא הדין לענין לחדד על גבי חברתה. שער הציון שם ס"ק יד

³² כ"ב בשו"ע הרב שם ה

³³ וגם מכיון שאיננו תיקון גמור. מ"ב שם יא

³⁴ מ"ב שם יג

³⁵ תהלי"ד סי' שכג ס"ק יז, אי משום ממחק אי משום מוחזן.

³⁶ סי' רנ סעי' א ברמ"א

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

ח. להעביר שמנוניתה וחזיתיה לדעתיה דלחדדה קא עביד ...

הלכה ואין מורין כן

התירו³⁷ לחדד ביום טוב סכין שהתקתה אך עדיין חותכת, ע"י שינוי כגון על גבי סכין אחרת, או על גבי עץ או על גבי אבן או על גבי חרס, גם בפני אדם שאינו יודע היתר זה, אם כן אין ניכר שהוא מתכוין לחדדה, אלא אפשר לומר שאינו אלא להעביר שמנוניתה.

אולם אין מורין היתר זה לאדם הבא לשאול הלכה למעשה, אפילו לא היה אפשר לחדדה מערב יום טוב, אלא כל אדם מעצמו מותר לעשות כן.

ט. להראות סכין לחכם ביום טוב ... אסרי ... תלמיד חכם

רואה לעצמו ומשאילה לאחרים

אין³⁸ מראין סכין לחכם ביום טוב לראות אם היא ראויה לשחוט בה, אפילו אם בדקה בעצמו בערב יו"ט³⁹, כמו שהיה המנהג בימי חכמי הש"ס. שמא תהיה פגומה ויאמר לו שאסור לשחוט בה מפני פגמותה, וילך ויחדדנה במשחות ונמצא מתקן כלי ביום טוב⁴⁰.

אבל החכם יכול לראות סכין כדי שישחוט בה הוא בעצמו⁴¹, ויכול להשאילה לאחרים⁴². וכן חכם יכול להראות סכיניו לחכם אחר⁴³, מפני שהחכם יודע שהשחזה אסורה ביום טוב ולא יבא להשחזה.

ובזמן הזה שכל שחט בודק הסכין בעצמו, ו"א שאסור לו לבדוק ביום טוב שמא ישחזנה. ויש אומרים שרק בימיהם שראיית החכם לבד היא המכשרת את הסכין⁴⁴ והרי זה דומה קצת למתקן כלי, אבל בזמן הזה אין ראיית הסכין אלא כדי לברר הספק אם יש בה פגומה אם לא, וראייה

³⁷ שו"ע ונו"כ שם

³⁸ שו"ע ונו"כ תצח א

³⁹ מ"ב שם א

⁴⁰ ואם עבר והראה בדיעבד יוכל לשחוט. מ"ב שם ב

⁴¹ מי שלא שחט מעולם אסור לשחוט ביום טוב. חי' רע"א בשם תשובת שבו"י

⁴² ויכול אפילו לראות כדי להשאילה לאחרים. מ"ב שם ד בשם הפר"ח

⁴³ מ"ב שם

⁴⁴ שלא אסרו להראות הסכין לחכם משום דשמא ישחזנה אלא משום דבימיהם לא היה אפשר לו לשחוט בלא ראיית החכם את הסכין אפילו אם הסכין יפה.

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

זו בעצמה אינה מכשרת את הסכין אלא מבררת את הספק בלבד, ולכן אין לאסרה ביום טוב. והלכה כסברא הראשונה⁴⁵.

ומכל מקום בשעת הדחק, כגון שלא בדק הסכין מערב יום טוב ונערך לבשר ביום טוב⁴⁶, יש לסמוך על סברא האחרונה, ומותר לבדוק הסכין ביום טוב⁴⁷.

אחר השחיטה, כל אדם אפילו אינו תלמיד חכם, מותר לבדוק הסכין משום שאף אם ימצאנה פגומה בודאי לא ישחיזנה. ולאחר בדיקה זו יכול עוד לשחוט בסכין זה ממילא, ואפילו אם כוון בבדיקה זו בשביל זה כדי שיוכל אחר כך גם כן לשחוט בו, מותר⁴⁸.

י. סכין שעמדה מותר לחדדה ביום טוב והני מילי הוא

דפסקא אנג דוחקא

כמו שהתבאר, כל אופני החידוד המותרים בסכינים ואפילו ע"י שינוי, אינו אלא כשעדיין יכול להתוך בה על ידי הדחק, שביון שחידוד ע"י שינוי מועיל לה לפיכך אין חוששין שמא יחדדנה במשחזת, אבל אם אי אפשר להתוך בה כלל אסור לחדדה אפילו ע"י שינוי, שמכיון שאין מועיל לה חידוד ע"י שינוי, יש לחוש שאם נתיר לו לחדדה ע"י שינוי שמא ילך ויחדדנה במשחזת כדרכה.

יא. הוא לבדו יעשה לכם, הוא ולא מכשיריו ... ונתיב לכם

... כאן במכשירין שאפשר לעשותן מערב יום טוב כאן

במכשירין שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב

"אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו", ולמדים מכאן "הוא" – ולא מכשיריו, שאסור לעשות מלאכה במכשירי אוכל נפש. ומאידך כתוב שם "יעשה לכם", "לכם" לרבות מכשירי אוכל נפש שמותר לעשות מלאכתם ביום טוב.

⁴⁵ שו"ע הרב שם ב ועיין בביאור הלכה שם ד"ה ועכשיו שהמ"א נשאר בצ"ע אם השוחט הוא בעצמו ת"ח ויודע ליהדר שלא ישחיזנו אם מחמירין בו ג"כ, ומהרמ"א דסתם משמע דיש להחמיר וכן בא"ר מצדד להחמיר דדבר המסור לעצמו מועה האדם וסובר שהוא חכם. וכתב הפמ"ג דמ"מ אם הוא רב וגדול הדור בודק לעצמו ושוחט או משאילה לאחרים כמו שפסק המחבר.

⁴⁶ ואין בעיר סכין אהרת שיוכל לשחוט בה. מ"ב שם ז
⁴⁷ ואם נפגם הסכין ביום טוב אם מותר לומר לעכו"ם שישחיזנה צ"ע ועיין פמ"ג שכתב דבמקום דחק וצורך גדול אפשר דשרי. ביאור הלכה שם ד"ה וילך

⁴⁸ שער הציון שם ס"ק ו

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

הא כיצד? מכשירי אוכל נפש שהיה אפשר לעשותם מבעוד יום אסור לעשות מלאכתם ביום טוב, ואילו מכשירי אוכל נפש שאי אפשר היה לעשות מלאכתם מבעוד יום מותר לעשותם ביום טוב.

"מכשירים" רוצה לומר, מלאכה שנעשית לא באוכל עצמו, לשם הכנתו לאכילה, כי אם בדבר שבו יכול להכין⁴⁹ את האוכל נפש⁵⁰, כגון השחזת סכין לחתוך בה אוכל נפש.

והנה, מכשירי אוכל נפש שאת מלאכתם אי אפשר היה לעשות מבעוד יום, ההלכה היא שמותר לעשותה ביום טוב, אבל "הלכה ואין מורין כן", מכיון שיש לחוש שיבוא לעשות מלאכה דאורייתא⁵¹.

ואולם יש שהתירו גם לכתחילה לעשות מלאכה במכשירי אוכל נפש, כאשר אי אפשר היה לעשותה מבעוד יום, ולכן מותר לתפור ביום טוב תרנגולת על מילוויה כדי לבשלה לצורך אוכל נפש⁵². בלבד שיתקן החוט למדתו וישימנו במחט מערב יום טוב כדי שלא יצטרך לחתוך את החוט ביום טוב כדי לקצרו, ואם לא נתנו במחט מערב יום טוב אסור ליתנו במחט ביום טוב שמא יחתכנו כדי לקצרו ונמצא מתקן כלי ביום טוב, ומותר לחתוך החוט הנשאר תלוי בעוף לאחר התפירה לפי שהיא מלאכה שאי אפשר לעשותה מערב יום טוב, ומכל מקום נהגו שלא לחתכו אלא לשרפו.

⁴⁹ עיין שו"ע הרב סי' תצה בקו"א ס"ק ד ושו"ת אבנ"ז או"ח סי' תמ. ודע דמכשירים כאלה שאמנם צריכים להם לאוכל, אבל הם עצמם אינם באים להכשיר את המאכל לאכילה, אסורים בכל גווני, אפי' לא היה יכול לעשותם מבעו"י, כגון סולם הטעון תיקון, והוא נצרך לו בכדי להגיע אל האוכל, אסור לתקנו, שכן עצם האוכל לא ישתנה ע"י תיקון הסולם, וכן שלחן אוכל שהתקלקל וטעון תיקון, אסור לתקנו שהרי השלחן אינו בא להכשיר את האוכל אלא רק נותן אפשרות לשבת על ידו ולאכול, ואפי' בחוה"מ.

⁵⁰ הנה קודם שנתחיל לבאר זה אקדים הקדמה קצרה. והוא. דבמכשירי אוכל נפש פליגי בגמרא ר' יהודה ורבנן דרבנן סברי מדכתיב אך אשר יאכל לכל נפש הוא לבדו יעשה לכם הוא ולא מכשירין ור"י סבר דזה קאי רק על מכשירין שאפשר לעשותן מבעוד יום אבל אם א"א שרי כמו אוכל נפש עצמו ופסקו רוב הפוסקים כר' יהודה ואעפ"כ לעשות כלי לצורך אוכל נפש גם ר"י מודה דאסור ולא פליגי כ"א בתקוני הכלי שהוא לצורך אוכל נפש דלר"י שרי אם א"א לעשותו מבעוד יום כגון שנתקלקל ביום טוב או שלא היה לו שהות לתקנו מבעוד יום וכ"ש אם לא ידע כלל מבע"י שנתקלקל אבל אם היה לו שהות לתקנו מבעוד יום אף ששכח אה"כ לכו"ע אסור מן התורה דע"ז קאי המיעוט הוא ולא מכשיריו. ודע עוד דאפי' אותן הפוסקים דס"ל כר"י היינו לעשות כן לעצמו משום דמעיקר הלכה הוא מותר אבל יש דברים שאין מורין כן לאחרים שלא יבואו להקל יותר וכמו שיבואר לקמיה. מ"ב בהקדמה לסי' תקט

⁵¹ רמ"א תקט א מ"ב בהקדמה שם. עיין בביאור הגר"א שלדעת הרמב"ם דוקא בסכין שנפגמה הוא דאין מורין כן שלא יבוא לחדד במשחזת שלה אבל בשאר מכשירי אוכל נפש שא"א לעשותן מבעוד יום הלכה ומורין כן ולכן לא הזכיר המחבר בסימן תצ"ה ס"א דאין מורין כן והוא ע"פ דעת הרמ"א. ביאור הלכה שם ד"ה וה"ה ⁵² שו"ע ונו"כ תקט ג

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

יב. שפוד שנרצף אסור לתקנו ביום טוב ... דאף על גב דמפשיט בידיה

שפוד⁵³ שנעקם ונכפף, או שנשבר ואיננו חד בראשו אם יכול לצלות בו כמות שהוא, אסור לישרו ביום טוב אפילו בידו, מפני שהוא טורח ביום טוב טרחה שאינה צריכה.

ואם אי אפשר לצלות בו בשר זה בלא תקון, אך שייך עדיין לצלות בו⁵⁴, וגם אי אפשר למצוא שפוד אחר אפילו אצל אדם אחר, אם לא היה אפשר לו לתקנו מערב יום טוב כגון שנכפף ביום טוב, או שלא לא ידע שהתעקם עד שקידש היום, או שלא היה שהות לתקנו קודם יום טוב, מותר לתקנו ביום טוב. אבל אם נעקם או נשבר בעיו"ט שהיה באפשר לתקנו מבעוד יום, אסור מדינא לתקנו דהרי הם מכשירי אוכל נפש שאפשר לתקנם, מבע"י שאסור לכו"ע⁵⁵.

אבל אין מורין כן לאחר, ואפילו לתלמידיו אסור להורות כן⁵⁶, ואדם הבא לשאול הלכה זו למעשה, אין אומרים לו היתר זה כדי שלא יטעו להתיר, אף אם היה אפשר לתקנו מערב יום טוב ושכח ולא תיקנו⁵⁷, אבל כל אדם מותר לעשות כן מעצמו, ובלבד שלא יעשה כן בפני אדם אחר שאינו יודע היתר זה, שמכיון שעושה לפניו הרי זה כמורה לו הלכה למעשה.

ואם נכפף ביום טוב ראשון⁵⁸, אסור לתקנו ביום טוב שני של גליות אם יש שהות ביום טוב ראשון כדי לתקנו, ואף על פי שהוא יום טוב ואסור לתקנו, מכל מקום כיון שאנו עושין שני ימים מחמת הספק שמא הראשון הוא חול הרי זה כאילו היה אפשר לעשותו ולתקנו ביום ראשון⁵⁹.

⁵³ שו"ע ונו"כ תקט א

⁵⁴ עיין בביאור הלכה שם ד"ה אותו שכתב להחמיר כדעת הא"ר ובהידושי רע"א וש"א דאין להקל לעשות מעשה אפילו לעצמו במה שכתב הרמ"א דיש לחוש לשיטת המאור והר"ן שהחמירו בנשבר השפוד או שנכפף הרבה עד שא"א לצלות בלי תיקון דס"ל דזהו תקון גמור אם יתקנו וכעושה כלי מחדש ביום טוב לצורך אוכל נפש דמיא דזהו אסור לכו"ע אפילו לר' יהודה.

⁵⁵ מ"ב שם ה

⁵⁶ מ"ב שם ה

⁵⁷ שאז אסור מן התורה לתקנו ביום טוב כדין כל מכשירי אוכל נפש שהיה אפשר לעשותן מערב יום טוב

⁵⁸ מ"ב שם ה בשם הרמ"א

⁵⁹ ובספר בנדי ישע כתב דאם לא היה צריך להשפוד ביום טוב ראשון מותר לדעת הרמ"א לתקן ביום טוב שני כשצריך לו דכיון דהיה אסור אז לתקן לא גרע דבר זה מאם לא היה לו שהות בערב יום טוב דשרי. מ"ב שם ה שער הציון שם ס"ק ט

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

וכן הדין בכל מכשירי אוכל נפש, אם היה אפשר לעשותן ביום טוב ראשון אם היה חול, אסור לעשותן ביום טוב שני של גליות.

וכל זה דוקא ליישר עקמימותו או לתקנו ולחדדו מעט, שיהיה יכול לתחוב עליו הבשר. אבל לתקנו תיקון גמור⁶⁰, לכו"ע אסור⁶¹ משום דהוא תקון כלי גמור, ואסור⁶².

שפוד⁶³ שרועה לצלות בו שהיה ארוך יותר מדאי, אסור לחתכו או לשרפו כדי לקצרו מפני שהוא מתקן כלי ביום טוב, ואם לא היה אפשר לקצרו מערב יום טוב וגם אי אפשר למצוא שפוד אחר ו"א שמתר לקצרו, כדין מכשירי אוכל נפש שאי אפשר לעשותן מערב יום טוב⁶⁴. ויש מחמירים לאסרו⁶⁵ וכן עיקר⁶⁶.

יג. שפוד שצלו בו בשר - אסור לטלטלו ביום טוב ... שומטו ומניחו בקרן זוית ... מידי דהוה אקוץ ברשות הרבים

שפוד⁶⁷ שצלו בו בשר, אם הוא אינו מיוחד לשפוד, אלא שלקה עין חד כעין שפוד וצלה בו באקראי בעלמא, אחר גמר הצלייה הרי הוא מוקצה כיון שאינו כלי, ולפיכך שומטו מלפניו בגרירה ובטלטול מן הצד⁶⁸ עד שמעבירו מלפניו לקרן זוית, כדי שלא יזקן בו, אבל אסור לטלטלו בטלטול גמור. לאחר שניטל ממנו הצלי לפי שנמאס ומוקצה אפילו לצורך גופו או מקומו.

אולם מותר לחזור ולצלות בו⁶⁹ שלענן צלייה יש עליו תורת כלי כיון שהוא חד כעין שפוד וראוי לצלייה, וכן אם צריך למקומו להעמיד שם קדירה או שאר אוכל נפש מותר לסלקו.

⁶⁰ כלומר שללא תיקון אינו יכול לתחוב בו כלום, כ"מ מלשון הפמ"ג, והיינו דאם אינו ראוי לצלות אך ראוי לתחוב בו בזה באנו למחלוקת המוזכרת בבה"ל ד"ה אותו, אך באינו ראוי כלל לתחובה לכו"ע אסור. וכן משמע בשער הציון ס"ק יא "ושפוד שנישבר ראשו וצריך להדר קצת כדי שיהא ראוי לתחוב עליו [כמו שכתב הפרי מגדים], סבירא להו דזהו לא מקרי תקון כלי גמור.

⁶¹ פמ"ג מובא במ"ב שם ז

⁶² ודע עוד דדברי הרמ"א הוא דוקא לענין שפוד שהוא מכשירי אוכל נפש אבל שאר כלי שנתקלקל כגון מחט שנתקמה אפילו מעט אין לפושטה לכו"ע מ"ב שם

⁶³ שו"ע ונו"כ שם ב

⁶⁴ שו"ע הרב שם

⁶⁵ שהרי זה תיקון גמור

⁶⁶ שער הציון שם יא וביאור הלכה שם א ד"ה אותו

⁶⁷ שו"ע ונו"כ תקיח ג

⁶⁸ מ"ב שם כ

⁶⁹ שער הציון שם כד

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>

הלכות הדרף היומי

מסכת ביצה

וכן הדין בכל דבר שהוא מוקצה⁷⁰. כלומר שמותר לטלטל מוקצה ביום טוב לצורך אוכל נפש, אך לא התירו כי אם את טלטולו של המוקצה, אבל לא את אכילתו ולא את השימוש בו.

לדוגמא למרות שהאבן מוקצה היא בשבת, הרי ביום טוב מותר להסיר את האבן המונחת על גבי חבית כדי להגיע לאוכל שבחבית. וכן מותר לטלטל ביום טוב ארנק כסף כדי להוציא ממנו מפתח של הבית או של ארון אוכל או מחסן אוכל, כשהוא זקוק לאוכל הסגור בהם.

יד. לא יאמר אדם לטבח שקול לי בדינר בשר אבל שוחט ומחלק ביניהם

הגם שהתירו חז"ל לחנווני למסור מסחורתו לבא אל ביתו, אך לא יבקש מן החנווני דברי מאכל בערך נקוב, כגון פירות במחיר מסויים, אם כוונתו בהזכרת המחיר לשם משא ומתן, שאין רצונו להוציא כסף יותר מהסכום הזה, אך אם כוונתו רק להודיע לו את הכמות שהוא צריך מותר⁷¹, וטוב להחמיר אף בדבר שיש לו מחיר קבוע וכוונתו בהזכרת הסכום כדי להודיע לחנווני את הכמות שהוא צריך⁷², אבל מותר לציין לחנווני את המין שהוא רוצה לקבל ממנו, גם אם לשם כך יצטרך להזכיר דמים, כגון שהוא מבקש ממנו מצרכים לפי מחיר המצרך ("תפוחים מהסוג שעולה כך וכך")⁷³.

ובליקחה מהחנווני אסור לדבר על תשלום, ואפילו להזכיר את מחיר הסחורה ברמז בלבד אסור לו. ואף אסור לו להכין פתקים שעליהם מספרים שונים, אותם יצרף בשבת, לפי ערך המצרך, לכרטיס החקפה של הקונה, או להכין פתקים שרשומים בהם שמות הלקוחות, ולהכניס את הפתקים האלה אל תוך ספר, במספר העמוד שמתאים לגובה סכום עלות הקניה, וכל סימון כיוצא בזה.

⁷⁰ מ"ב שם כג

⁷¹ מ"ב בשם המג"א תק ב

⁷² מ"ב שכנ ב

⁷³ שמירת שבת כהלכתה פרק כט אות כ כה

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/GBwUrGXgJmSBYBitDGM0T3>